

Avskaffa ränteavdragen och sänk inkomstskatten

Dagens Nyheter den 17 januari 2013

Ett enkelt och begripligt skattesystem är avgörande för att medborgarna ska vilja betala sin skatt och för att skapa goda förutsättningar för sysselsättning och tillväxt. Årets SNS Konjunkturråd har granskat skattesystemet och funnit stor potential till förbättringar, inte minst när det gäller att underlätta för människor att förstå hur skatterna påverkar deras egen ekonomi.

Enkelhet och enhetlighet var ledord för 1991 års stora skattereform. Mer än 500 förändringar har genomförts i skattelagstiftningen sedan skattereformen. Det har gjort det svenska skattesystemet till ett överskådligt och svårbegripligt lapptäcke. Människor får svårt att förutse hur deras val kring arbete och utbildning påverkar privatekonomin. De incitament som skattesystemet utformats för att skapa får därmed inte önskad effekt.

Som en del i Konjunkturrådets arbete har vi genomfört en opinionsundersökning där människor fått besvara frågor om skattesystemet. Undersökningen visar att det råder en stor brist på kunskap om skattesystemet hos svenska folket. De flesta har dålig kännedom om arbetsgivaravgifter, jobbskatteavdrag och var gränsen för statlig inkomstskatt ligger.

Mest påfallande framstår bristen på kunskap om jobbskatteavdraget, trots att det infördes för över fem år sedan och är regeringens mest profilerade och kostsamma reform. Givet den låga kunskapen om jobbskatteavdraget bland medborgarna är det svårt att tro att reformen fått full effekt, med en orealiserad potential till ökad sysselsättning som följd.

Mot bakgrund av dessa resultat anser SNS Konjunkturråd det angeläget att genomföra åtgärder för att öka begripligheten i skattesystemet. Vi föreslår ett antal åtgärder som går snabbt och enkelt att genomföra:

Jobbskatteavdragets utformning bör ses över. Ambitionen bör vara att finna en enklare konstruktion där kopplingen till grundavdraget tas bort. Att detta är möjligt visar utformningen av jobbskatteavdraget för äldre som är betydligt enklare och som saknar koppling till såväl grundavdrag som kommunal skattesats.

Gör osynliga skatter synliga för skattebetalarna. Arbetsgivaravgiftens skatteandel bör redovisas tydligt för individen och hur den beräknas ska framgå av regeringens budgetproposition.

Agera för att förbättra medborgarnas kännedom om skatte- och bidragssystemet. Information och nya verktyg kan också öka medborgarnas kunskap om hur skattesystemet påverkar dem. Via en hemsida kan information om skatter och effekter av olika val illustreras för den enskilde.

Utöver dessa kortsiktiga åtgärder anser SNS Konjunkturråd att det föreligger ett behov av genomgripande reformer för att ge Sverige ett skattesystem som främjar arbete och uppfattas som begripligt och legitimt av medborgarna.

Regeringen bör ta initiativ till en bred översyn av skattesystemet med målet att ta fram ett enklare system med mer enhetliga skattesatser och breddade skattebaser.

I SNS Konjunkturrådsrapport har vi utvärderat effekterna av en skattereform där inkomstskatten sänks till en nivå nära företagsskatten. Samtidigt genomförs riktade satsningar på låginkomstgrupperna och höjd fastighetsskatt. Syftet är att motverka den skevare inkomstfördelning som blir följd av sänkt skatt på arbete.

I det skattesystem som vi skissat på och studerat effekterna av i rapporten ersätts dagens grund- och jobbskatteavdrag av ett bottenavdrag och inkomster över detta avdrag beskattas med en proportionell skatt.

Vi har utgått från en enhetlig inkomstskatt på 25 procent för alla förvärvsinkomster. Att enbart genomföra en sådan kraftig sänkning av skattesatsen medför minskade skatteintäkter och ökad inkomstspridning. För att motverka detta föreslås en breddning av skattebasen. Denna breddning är förenlig med tanken bakom enhetlighet och innebär exempelvis en enhetlig nivå på arbetsgivaravgiften (31,42 procent), avskaffade avdrag för privat pensionssparande och för kostnader för inkomstens förvärvande.

Skatten på kapitalinkomster sänks och avdragen för räntekostnader slopas. Dessutom införs en fastighetsskatt om en procent av marknadsvärdet. Ett kraftigt höjt barnbidrag, högre bostadsbidrag och en högre norm för försörjningsstödet motverkar den skevare inkomstfördelning som sänkningen av skatten på arbetsinkomster medför.

SNS Konjunkturråd menar att en reform i linje med principerna i vår skiss skulle förenkla skattesystemet och samtidigt göra det mer effektivt. Med undantag för hushåll med höga lån skulle nästan alla få en högre disponibel inkomst med reformen. De avskaffade ränteavdragen skulle också bidra till högre finansiell stabilitet i samhället genom lägre belåningsgrad.

Skattesystemets omfördelande effekt skulle dock minska. Den opinionsundersökning som vi låtit göra visar att det finns ett starkt stöd för utjämningspolitiken i den svenska folkopinionen. Detta är en insikt som bör tas på allvar men som inte nödvändigtvis medför att omfördelningen ska ske via en progressiv inkomstskatt.

Som visas i vår rapport sker omfördelningen i Sverige i mindre grad genom skatter och i högre grad genom olika former av transfereringar och riktade subventioner; transfereringssystemet står för en nästan dubbelt så hög omfördelningseffekt som skatterna gör. En politisk utmaning för en framtida skattereform är därför att utforma transfereringarna så att en ökad inkomstspridning motverkas.

Skattesystemet måste åter bli förutsägbart och enkelt. Vi har visat på en modell för att kunna förverkliga det som även beaktar det starka stöd för omfördelningspolitiken som finns bland svenskarna. Även på kort sikt kan mycket göras för att förenkla för enskilda att göra rationella val i förhållande till skatterna. Underlåtenhet att förbättra systemet kan innebära en onödigt låg sysselsättningsgrad och på sikt skada förtroendet för hela skattesystemet.

Sverige har i sin moderna historia visat att det är fullt möjligt att göra omfattande förbättringar i skattesystemet med bred politisk enighet. Vi hoppas att vårt bidrag till debatten kan inspirera till en sådan process.

Lennart Flood
Katarina Nordblom
Daniel Waldenström